

PROČ JSOU NAŠI ANDÍLČCI NAZÍ?

Jak jsme byli jako děti vychováváni dříve a jak vychováváme své potomky dnes? Co se v tomto ohledu změnilo v 21. století oproti minulosti? Jste si opravdu jisti tím, že víte, na jakých základech postavit výchovu svých dětí – svých „andílků“?

.....● text: Vilém Urban

Rěč bude o našich dětech – malých andílcích a jejich přirozenosti, z níž postupující zub času prostřednictvím výchovy něco ukrájí, a ryzí potenciál, který děti s brilantní lehkostí, zájmem a spontaneitou dokážou využívat, tak podléhá postupné „erozi“, což v konečném důsledku vede k tomu, čemu mnohdy říkáme nízká sebedůvěra.

Důvod, proč jsem pro děti zvolil metaforu „nahých andílků“, je jednoduchý. Většina andílků, tak jak je známe z mnoha podob vyobrazení ve formě soch nebo obrazů, mají společnou jednu věc, a tou je nahota – „Nuditas virtualis“, kterou vnímám jako určitý

rys nevinnosti, jako obnaženou podstatu toho, co jsem výše nazval ryzím potenciálem neboli výbavou jedince. Způsob, jak dokážeme takovou „výbavu“ rozpoznávat a uplatňovat nebo ji naopak z mnoha důvodů upozadit a odstavit na vedlejší kolej, má výrazný vliv na to, jak se bude našim dětem v životě dařit, jak budou spokojené, zda budou spíše dělat to, co chtějí a co je baví, než to, co by podle druhých měli „správně“ dělat.

Dříve výjimka, dnes nutnost

Jaký byl přístup k lidem a jejich „výbavě“ dříve a jak je tomu dnes? Na rozdíl mezi dnešním 21. stole-

tím a minulostí je možné poukázat prostřednictvím postavy Prokrusta tak, jak ho možná někteří z vás znají z řecké mytologie.

Prokrustes v ní zval pocestné na své lože, které disponovalo určitými rozměry. Pokud někdo tuto nabídku přijal a rozměry jeho těla neodpovídaly velikosti lůžka, Prokrustes vše uvedl na pravou míru tím, že pocestné kratších rozměrů natahoval do správné velikosti lůžka, a naopak vše přečnívající usekával. Jinými slovy příběh se snaží poukázat na všechno, čemu říkáme norma neboli přizpůsobení se něčemu... někomu. Pro dřívější svět,

ve kterém sehrávaly podstatnou roli tradice a kde autorita rozhodovala mnohdy z pozice síly o tom, co je a co není správně, co je pro nás vhodné, co nikoli, jsme si navykli přijímat návody a potřeby druhých na úkor našich vlastních. Vždy se našel nějaký ten Prokrustes, který by si nás vzal na starost. Nevýhodou takového přístupu je, že nás nutí přizpůsobit se vnějším vlivům bez ohledu na potenciál, který v sobě nosíme od narození.

Dnešní doba je výrazně jiná. Jejím formotvorným elementem je rychlost a schopnost reagovat co nejrychleji na změny, se kterými se dnes a denně setkáváme. Snad proto jsme stále více nuceni využívat toho, v čem jsme dobří. Proč? Vzpomeňte si, kolik času jste strávili nad tím, když jste dělali něco, co vám šlo samo od ruky, a jakých výsledků jste v tomto ohledu dosáhli, a kolik úsilí vás stálo, když jste se učili stále dokola a s vypětím sil něco, co vám příliš nesedlo.

Sami nejlépe víme, co ten druhý potřebuje?

Každá cesta začíná v místě, kde se momentálně nacházíte – a toto místo je výsledkem toho, jak jste do nynějška nakládali s tím, co vám bylo dáno do vínku. Proto rozhodující roli v rozpoznávání schopností sehrává výchova. Co si tedy všechno neseme ze své minulosti?

Troufám si odhadnout, že valná většina z nás byla od mládí usměrňována rodiči, učiteli nebo vychovateli pouze prostřednictvím „dobrých“ rad či zákazů. Učili jsme se, že když máme problém, vždy je nablízku někdo, kdo zná jeho řešení nebo alespoň příčinu. Neměli jste ale často pocit, že všechny ty teorie, návody a postupy se hromadí pouze kdesi uvnitř vašeho mozku a jejich využití je buď omezené, nebo nulové? Jenom připomenu, že klasický rozvoj

našich schopností byl a je obvykle uskutečňován ve valné většině pouze doporučeními a pravidly. Jinými slovy se snažíme zvenčí doplňovat chybějící znalosti a dovednosti (mnohdy podle svého nejupřímnějšího vědomí a svědomí). Ovšem, v jaké míře je takový přístup efektivní? Jedinou zpětnou vazbu, kterou tento přístup hledá, je spokojenost „učitele“ s tím, že se „žák“ řídí jeho příkazy. Díky tomu jsme se už jako děti naučili raději neprotestovat, nesnažit se uskutečnit své sny, neriskovat.

Vynucený, nebo přirozený způsob učení?

Jakým stylem tedy učit své děti, abychom jim pomáhali rozvíjet jejich samostatnost, kompetentnost, pochopit jejich vlastní výbavu a způsob, jak s ní zacházejí?

Možná je na místě zamyslet se nad tím, co je součástí vnitřního prostředí každého z nás, ve kterém se pohybujeme. Z mého pohledu se jedná o myšlenky, pocity, hodnoty, předpoklady, definice, postoje, touhy a emoce. Jak dokážeme všechny tyto faktory a mnohé jiné zohlednit při vedení našich dětí? Není jednodušší a rychlejší nabídnout nějaké své řešení?

Abychom mohli být dítěti užiteční v jakémkoli ohledu, potřebujeme tedy znát jeho popis, jeho způsob vidění věci. Je to nejlepší možnost obrany před obecností (Prokrustem), jediný způsob, jak se připojit k jeho individuálním potřebám, názorům, možnostem a motivaci. Jak moc jste zvyklí zkoumat vše, co může být momentálně ve hře, všechnen ten vnitřní potenciál, všechny využívané a nevyužívané schopnosti včetně schopnosti učit se a rozvíjet své silné stránky? S ním z mého pohledu velice úzce souvisí i to, s čím se v současné době velice často setkáváme pod odborným ná-

VILÉM URBAN

Promoval
v ateliéru
arteterapie ve
studijním oboru
psychologie.
Věnuje se
lektorské
činnosti,
individuální,
skupinové
a rodinné terapii.
Své zkušenosti
využívá jako
lektor při vedení
seminářů
v oblasti hledání
talentu, odvahy,
snů a rozvoje
leadershipu.
Svoji specializaci
uplatňuje
v NAVIGU –
www.navigocz.eu.

DALŠÍ INFORMACE

Zygmunt
Bauman: Tekutá
modernita,
Mladá fronta
Peter Urs
Bender: Niterný
leadership,
Management
Press
Petr Parma:
Umění koučovat,
Alfa Publishing

zvem „porucha soustředění“. Podobně jako jsem zmiňoval, že existuje vynucený a přirozený způsob učení, lze soustředění rozdělit také do těchto dvou kategorií. Je bezesporu jasné, že jakoukoli formu činnosti by nebylo možné uskutečnit, pokud bychom nebyli schopni soustředit se. Ale je pro mě zásadní rozdíl v tom, zda se jedná o vynucené soustředění, nebo o spontánní zájem.

Schopnost soustředit se je vlastní všem živým tvorům. Domníváte se, že děti mají v prvních letech svého života problém se soustředěním? Naopak někdy je dost obtížné „vytrhnout“ je z jejich činnosti. Čím to? Jedná se v takovém případě o jejich spontánní zájem, nebo o vynucené soustředění? Skoro se zde nabízí oponovat mi tím, že je přece něco jiného, když si dítě např. hraje, a když má plnit nějaké povinnosti. Zajisté ano, ale...

Překážíme sami sobě?

Podstatné je přece to, co se v kontextu hry nebo povinnosti odehrává. Zda tyto dvě „činnosti“ jsou vnímány odděleně, bez jakýchkoli společných souvislostí, nebo zda se jedná pouze o jiné formy kontextu, v jejichž rámci je možné uskutečňovat to, co jsem nazval „výbavou“ či potenciálem.

K naplňování potenciálu dochází ve směru „zevnitř – ven“. Všechny vnější vlivy, které ho nedokážou využívat, se dějí směrem „zven – dovnitř“. Vše z lidí, co volá po naplnění, je vedeno touhou, zájmem a zvědavostí. Ta se však nedá žádnými prostředky uměle vynutit.

Proto nezbývá, než vám držet palce, abyste dokázali více stavět a využívat ryzí podstaty a originality jak u sebe sama, tak u druhých, nenechali se zlákat svojí pohodlností a nepřijali lákovou nabídku jednoduššího spočinutí na Prokrustově loži.